СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 167. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 21. липня, 1927. VOL. XXXV. No. 167. Jersey City, N. J., Thursday, July 21, 1927. THREE CENTS

[...]ИКА НЕ ЗМІНЯЄ СВОЄЇ ПОЛІТИКИ СУПРОТИ НІКАРАГВИ

САНДІНО ВТІК З ОСТАНКАМИ СВОЇХ ПРИХИЛЬНИКІВ У ГОРИ.

МАНАГВА, 19. липня. — Генерал Сандіно, котрого армію розбили американські маринарі коло Окоталя, втік у недоступні части краю.

Перечислення вбитих показує, що всіх Нікарагванців згинуло сотка з рук маринарів і поліції, а коло 200 від бомб, кинених з літаків.

Американський командант заявив, що політика Злучених Держав буде далі та сама.

САКО Й ВАНЦЕТТІ ВИЙШЛИ НА ГОЛОДОВИЙ СТРАЙК.

ВЖЕ ТРЕТИЙ ДЕНЬ НЕ ПРИЙМАЮТЬ ЇДИ.

БОСТОН, Месечузетс, 19. липня. — Ніколя Сако ще три дні тому заявив, що він виходить на голодовий страйк для протесту проти свого невинного осуду, і з тою хвилею перестав приймати від заряду їду й воду. Його товариш недолі Ванцетті пішов степень за степенем його слідами, відкидаючи постепенно що раз більше поживу, поки не дійшов до повного голодовання.

Доктор оглядав їх та каже, що вони находяться оба ще при добрім здоровлю.

АМЕРИКА ДАЛІ ВИТАЄ ЛЕТУНІВ.

ГЕРОЇ ПЕРЕЛЕТУ ТИХОГО ОКЕАНУ В МІЛУОКІ.

НЮ ЙОРК, 19. липня. — Міський уряд та ріжні клюби справляли летунам, що летіли понад Атлянтійський океан, величавий банкет, у якому взяло участь коло 2,000 осіб та на якому мейор міста вручив провідникам лету медалі міста.

Тимчасом Мейтленд і Гегенбергер, герої військового лету понад Тихий океан зі Сан Франциско до Гавайських островів, приїхали до міста Мілуокі, з якого вони походять, та дістали там незвичайно гучне приняття.

ДІТИ ПЕРЕЇХАЛИ ОКЕАН БЕЗ ОПІКИ.

ЩЕ Й ПОЗИЧИЛИ ГРОШИЙ НА ДАЛЬШУ ДОРОГУ.

НЮ ЙОРК, 19. липня. — На кораблі Трансильванії приїхали сюди з міста Глезгова 9-літний Джеймс та 7-літна Мері Морисон. Їхали вони без опіки, до свого батька, що живе в Дітройті.

Коли вони приїхали до цього порту та перейшли вже всю контролю уряду, діти прийшли до переконання, що голий тікет на зелізницю їм за мало, і вони пішли до капітана корабля та позичили в нього 10 долярів на всякі подорожні видатки. Капітан хотів їм 10 долярів подарувати, але діти вперлися, що вони беруть тільки позичку, яку їх батько зверне сейчас, як тільки про се довідається.

„СТЕНДАРД ОЙЛ КО." ВІДПЕКУЄТЬСЯ ЗНОСИН З БОЛЬШЕВИКАМИ.

НЕ ХОЧЕ З НИМИ ТОРГУВАТИ, ПОКИ ВОНИ НЕ ПРИЗНАЮТЬ ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТИ.

НЮ ЙОРК, 19. липня. — „Де Стендард Ойл Ко. оф Ню Джерзі" зірвала торговельні зносини з большевицьким урядом, заявляючи при тім, що вона не буде навязувати з ними зносин так довго, поки вони не признають приватної власности. Ся заява відноситься до других частий сього самого підприємства та до помічних компаній.

Сю заяву вважають ударом для престіжу большевицького уряду в Москві, котрий величався сими зносинами з Ракефелером як великим признанием промислового світа для свого уряду.

ПРОПОВІДНИК ПРО ВІДНОШЕННЯ ВІРИ ДО НАУКИ.

НАУКА МАЛА ВЖЕ ДОКАЗАТИ БЕЗОСНОВНІСТЬ СТАРИХ ПОГЛЯДІВ ВІРИ.

НЮ ЙОРК, 19. липня. — В великій гімнастичній салі Колумбійського університету виголосив др. Гері Емерсон Фоздік, один з визначніших протестантських проповідників Америки, проповідь про відносини між вірою і наукою.

Проповідник говорив, що наука розбила зовсім старий погляд на світ, який ми находимо висловлений богато разів у Біблії, а після котрого земля є рівна площина, а небо солідна копула над землею. В подібний спосіб наука доказала нестійність богато других поглядів, висказаних у Біблії. Супроти сього церкви обовязані нині слідити за наукою та примінювати свої проповіди до наукових дослідів.

Бесідник далі доказував потребу релігії навіть для людини, наскрізь перенятої наукою. Наука, на його погляд, се тільки оруддя, і як такого можна вживати на користь або шкоду людий. Через те людині треба ідеалізму, щоби вона повертала своє знання на користь людий, а не на їх шкоду.

ПЕЧІНКА ВИЛІЧУЄ АНЕМІЮ.

Канадійська й Онтерійська Медична Асоціяція на своїй конвенції узнала, що побороювати анемію, тоб то блідність, можна найпевнійше їджениям печінки.

Др. Ф. Дж. Кемпбел з Лондону, Онт., у своїй лекції про недугу анемію сказав, що найгрізнішу анемію можна побороти їдою воловоі, телячої овечої або й свинячої печінки. Він вказав, що так як недуга анемії триває пять до десять літ, то ще за вчасно говорити, що печінка вилічує анемію. Але однорічний досвід переконує, що печінка незадовго стане одиноким і найліпшим ліком проти анемії.

В КАНАДІ ЗАСУДЖЕНО 17 ОСІБ НА СМЕРТЬ.

Канадійські суди засудили протягом одного року, який закінчився 31. березня, сімнадцять осіб на смерть, з того девятьох душогубів повішено, пятьом замінено кару смерти на досмертну вязницю, а тром позволено на нову судову розправу.

УМЕРЛА 110-ЛІТНА ІНДІЯНКА

Дня 1. липня ц. р. умерла на індійській резерві коло озера Вінніпег Індіянка Маргарета Тикфут. Вона була дійсною Канадійкою і мала 110 літ. Її чоловік був головою індіянської кольонії над озером Вінніпег. Полишила кілька синів і доньок.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПРОДАЖІ КОНЕЙ СОВІТАМ.

„Жіночий Канадійський Клюб" ухвалив 7. липня резолюцію, в якій домагається від канадійського правительства, щоби воно не позволило советському представникові в Канаді купувати коней. Свій протест основують на тім, що куплені в Канаді коні советський уряд може вжити у війні проти Англії.

МАРЕВО КОЛЬОНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ПРОЦВІТАЄ ДАЛІ.

Львівська „Свобода" доносить: „Земельна фондація графині Скарбкової, що складалася з двох більших маєтків (разом 1000 моргів), роздала майже всю землю даром польським осадникам. В місті Рудках відбувалася недавно велика парада, на котрій обдаровано 85 родин польських осадників, бувших жовнірів та інвалідів польської армії, 10-морговими самовистарчальними наділами. Всі вони дістали контракти даровизни і стали правно власниками 10-моргових наділів, які мають утворити відразу велику польську кольонію. Осадники рішили зараз приступити до будови каплиці. А місцеве безземельне українське населення роздумує над тим, кудиб то виїхати в світ за очі"

5,000,000 БЕЗРОБІТНИХ.

Обчислюють, що тепер в цілій Европі є 5,000,000 безробітних. Коли взяти безробітних з їх родинами, то там є тепер понад 20,000,000 душ без засобів до життя.

КАЖЕ, ЩО ЦЕРКВА МУСИТЬ ПОБОРЮВАТИ МІЛІТАРИЗМ.

Вінніпегський професор Ф. В. Керр виголосив оноді в одній з англійських церков відчит на тему „Заміпити шаблі на плуги". Свій відчит почав проф. Керр тим, що людство повинно всіми силами стреміти до мира, бо колиб прийшло до другої війни, то вона булаб дуже страшна. Вже тепер працюють ріжні винахідники над воєнними річами, які малиб нищити людей цілими масами — військо і цівільне населення. Вже мають, здається, такі електричні проміні, при помочі яких засліплюваноб надходячі ворожі армії. Винайшли також отруйний газ та перші заразливих недуг, які нищилиб людство у застрашаючий спосіб.

Не забув проф. Керр згадати і про бувшого президента Злучених Держав Вудрова Вілсона. Він сказав, що Вілсон був найбільшим нещасливцем теперішних часів. Вілсон своїми 14. точками здурив усьо людство, бо у Верзалю не постарався ні о те, щоб мирову угоду заключено справедливо, ні о те, щоб включити Америку до Ліги Народів, за що Америка не хотіла його мати довше за президента. Малі нації прокляли Вілсона за те, що на мировій конференції не подбав о їх самоозначення, як це обіцяв.

Говорячи про церкву, проф. Керр сказав, що участь церкви у війні шкодить церкві дуже. Задачею церкви, казав проф. Керр, є викривати причини війни і її огидну дійсність. „Нема найменьшого питання, що церква мусить засадничо противитися військовим вправам дітей у публичних школах".

ЯК ПЕРЕХОДЯТЬ ВИБОРИ НА ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.

З богатьох місць Західної України вже появилися перші вісти про вислід виборів. По містах скрізь переходять лісти польсько-українсько - жидівського бльоку. Сьогодня можна вже подати як цілком певне, що польська правиця скрізь перепаде. Українці входять у склад нових громадських рад в дуже малому числі. Найбільше мандатів зискують Жиди, які незвичайно солідно поставилися до виборів і пішли гуртом до виборчої урни. Лісти робітничої лівиці по містах скрізь перепадають. Є це наслідки нечуваного терору. Все таки в деяких містах вдалося лівиці здобути поважне число голосів. Прим. в Стрию на лісту робітничої лівиці в третьому колі віддано понад 2,000 голосів на загальне число 6,000 управнених до голосовання. Та одначе перейшла ліста бльоку національностей.

„СВІТЛО" ВИХОДИТЬ ЗНОВУ.

Робітничий часопис „Світло", який недавно закрила влада у звязку з арештуванням усіх редакторів, почав знову виходити. Та вже перше число стрінула така конфіската, що „Світло" вправді світить, але — великими білими плямами.

—o—

ПОКУСАВ ЖІНКАМ НОГИ.

Стефан Балєтік, Мадяр, з фаху рибак, їхав спальним вагоном і мав долішнє ліжко. На горі, на ліжку над ним, спали дві жінки, та чомусь вимахували ногами. Розлючений цим покусав їх ноги до крови. Перестрашені жінки втікли з вагону в Алентавн, Па. Пасажирі думали, що він сказився, та показалося, що ні — випив забогато муншайну. Його забрали до шпиталю.

ПОЄДИНОК ЖІНКИ З ЧОЛОВІКОМ.

У Варшаві відбувся цікавий поєдинок. Жінка Соровска посварилася зі своїм чоловіком так остро, що викликала його на поєдинок. Узброєні в револьвери чоловік і жінка прибули на означене місце. Секунданти думали, що до чогось серіозного не прийде, стали їх годити, але на дармо — обоє не хотіли згоди. Поєдинок відбувся. Жінка стріляла перше. Післала йому кулю під саме серце і він погиб.

УБИВСТВО В ЛІСІ.

Левада цвіте. І в лісах яснійе найріжніше рожево-фіолетне цвіття. А мало хто знає, що буряни, які ростуть по лісах, то небезпечні інтрузи (зайди). Між бурянами і лісом іде боротьба, щоправда повільна, але по обох боках завзята й витревала.

Земля убожіє. Численні покоління дерев і найріжніших трав і рослин, що століттями цілими вкривали її, витягнули зі землі богато солей і інших важних поживних складників. А що дерево вивозять, зуживають, то земля не може мати нової поживи зі спорохнявілих пнів. Чатиння (шпильки) сосон, смерек і подібних дерев та галузки хабазя розкладаються помало. Наслідком квасів, які при цьому витворюються, пісок каменіє геть глибоко і через нього не всилі перебитися майже ніяке коріння — дерева не можуть рости. Так життя всіх вибагливіших ростин стається неможливим. Ростини ті уступають із поля бою, а на їх місце проходять невибагливі мешканці біднішого піску, передовсім бурян. Поява буряну передсказує смерть ліса. Лише коштовна праця людини (яка й є спричинником того нещастя) може врятувати ліс.

По всьому світі йде така завзятуща боротьба між первісною, тубильчою ріcтнею і новими бурянами. Богато з тих бурянів поширилось по всій землі разом із людьми. Доказують це майже всі пнучі ростини, навіть у тропікальних околицях. Так приміром Швед Скотсберг розказує про острови Галяпагос, Француз Песіє де ля Батіє про Мадагаскар, що там тубильчі ростини ростуть уже лише в кількох примірниках. Небаром вони зовсім вимруть.

Усюди в ростинному світі лютує війна. — І всюди космополіти випирають первісних мешканців, які є замало здібні, щоби припоровитися до всяких обставин і падуть у новітній боротьбі.

БОМБА ПІД АМЕРИКАНСЬКИМ КОНЗУЛЯТОМ

МАЛА БУТИ ПРОТЕСТОМ РАДИКАЛІВ ЗА САКА И ВАНЦЕТТІ.

ПАРИЖ, 19. липня. — В городі американського конзуля у Ніці вибухла вчора коло півночи бомба. Вибух вибив вікна, але не ушкодив ані будинку ані нікого з родини ні з челяди американського конзуля, що тоді спали.

Як догадується поліція, бомбу підложили радикали для протесту проти трачення італійських імігрантів Сака й Ванцетті, котрі вижидають у Бостоні кари смерти на основі засуду за вбивство платничого фабрики.

Поліція каже, що підложене сеї бомби в Ніці вона вжиє як основу до арештовання всіх підозрілих радикалів у французьких купелевих місцях. В Парижі радикали й соціялісти плянують великі демонстрації за випущенням на волю двох засуджених.

КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ ЗМЕНЧЕННЯ ЗОРУЖЕНЬ НА МОРЮ ПЕРЕРВАНА.

АНГЛІЯ ВІДКЛИКУЄ СВОЇХ ДЕЛЕГАТІВ ДОМІВ ДЛЯ НАРАД.

ЖЕНЕВА, 19. липня. — Англійські делегати на трідержавну конференцію для обмеження морських зоружень повідомили нині американських делегатів, що вони від'їзджають до Лондону, щоби відбути конференцію з англійським міністерським кабінетом.

Відїзд англійських делегатів автоматично перервав дальший хід конференції. Американські делегати сильно здивовані й розчаровані захованням Англії.

ВІДЕНЬ ГОТОВИТЬСЯ ДО ПОХОРОНІВ ЖЕРТВ ЗАВОРУШЕНЬ.

ПОХОРОНИ ПРИТОКОЮ ДО КОРОТКОЇ МИРНОЇ ДЕМОНСТРАЦІЇ.

ВІДЕНЬ, 19. липня. — Віденські соціялісти постановили похоронити врочистим похороном 80 соціялістів, що були вбиті в кровавих заворушеннях минувшої пятниці. Поліція заборонила, однак, всякі демонстрації, а партія видала приказ, щоби в час похорону здержати роботу в усіх фабриках на 15 мінут.

Всіх убитих у заворушеннях начисляють на 91 осіб. Шкоди для будинків і державних документів величезні. Шкода в одному судовому будинку виносить 36 міліонів долярів. Щоби привернути всі знищені документи, требаби наняти 50 людий на 4 роки роботи.

Відень уже заховується наскрізь нормально. Чужинці почнавють скоро виноситися з міста, виїзджаючи автами й літаками.

ГЛИБОКЕ ВРАЖІННЄ ВІДЕНСЬКИХ ПОДІЙ НА ЕВРОПУ.

НІМЦІ, ФРАНЦУЗИ Й МОСКАЛІ ДИВЛЯТЬСЯ НА ПОДІЇ ПО СВОМУ.

БЕРЛІН, 19. липня. — Німецькі газети віднеслися до віденських подій з великою резервою, видно, дивлячися, щоби Німеччину знова не посудили, що вона хоче збивати свій капітал з подій або що вона може навіть сі події викликала.

Зате події розглядають широко в паризьких і московських газетах.

Французькі газети, говорячи нібито в імени аліянтів, кажуть, що австрійські події показують, що Австрія є загрозою для світового мира, бо колиб так прийшло до повторення подій, то Австрія й Німеччина будуть шукати доріг до обєднання, а проти сього сейчас виступлять аліянти.

Московські газети собі дивляться на віденські події як на осторогу для світа, хоча вони й пояснюють події інакше. На думку сих газет, вибух у Відни був великою несподіванкою для всіх. Він мав більше характеру політичного, як економічного. Події прибрали скоро такі розміри, яких соціялісти, що їх викликали, собі не бажали, і яких вони контролювати не могли. Основою заворушень має бути невдоволення робітників з економічного тягару, який спав на них через війну та зі зростаючого політичного гнету, який заводить буржуазія на те, аби робітники несли тягар економічний. Події в Відні пригадують Европі на повний упадок соціялізму та на наростаючий революційний настрій мас. Для австрійських робітників буцімто є один ратунок: комуністична революція.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ВІЛЬНОДУМЦІВ У ТУРЕЧЧИНІ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 19. липня. — В цілій Туреччині говорять тепер про значення недавного присуду турецького суду в справі вільнодумних висказів двох молодих осіб у турецькій пресі. Сі люди, мущина й женщина, писали в газеті, що релігія має на чоловіка такі самі шкідливі наслідки, як вживання опіюма, себто вона розбавляє людину здібности думати. Вони написали теж, що всі пророки були брехуни. Суд покарав їх за сі вискази на місяць тюрми кождого.

Хоча присуду не виконувано на основі закона, що кару за перший проступок можна дарувати, все таки справа викликала живу дискусію в Туреччині, бо турецькі священики досі виступали проти уряду за його освітну діяльність, за те, що він дбає більше за школи, як за церкви, що він не раз каже навіть мечети (церкви) переміняти на школи. Присуд суду дає основу до балачок, що мовляв уряд хоче годитися з попами.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Single: Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіти і Загряницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

З ІСТОРІЇ ОДНОГО ДНЯ ВЕЛИКОГО МІСТА

Нюйорські газети зі суботи, дня 16. липня сього року, принесли між иншими новинками такі вістки:

В доїзді до порту затонув корабель, зударившися з другим. На щастє, при сьому загинув тільки один чоловік.

Пасажир підземної зелізниці, розгніваний на те, що двері поїзда не отворилися, потягнув за алярмовий шнур, а поїзд, здержуючися нагло, покалічив 29 осіб.

Спека над містом триває далі. Від неї згинуло знова 5 людий. Підчас бурі згинуло від грому кількоро людий. Жертви погоди за один день начисляють на 29 осіб.

Трамвай ударив „бос" та перевернув його. Одинайцять осіб ранених.

Далі ще йдуть звідомлення про вбивства, богато нещасних случаїв у фабриках, тощо.

Се все хроніки одного дня одного великого міста. А скільки ще було випадків, яких газети не подали просто тому, бо не бачили в них нічого гідного новинкарської згадки?

Прочитавши се все, дехто мігби мати враження, що в Ню Йорку в той день були якісь великі потрясення. Може землетрус, як у Єрусалимі. Може горожанська війна, як в Мексику. Може вулична революція, як в Відни.

Але приглянувшися ближче, ви мусівби прийти до переконання, що нічого подібного. В Ню Йорку не було ні землетрусу, ні війни, ні революції. Субота, 16. липня 1927. року, се був собі звичайнісінький день в історії сього міста. І сей звичайнісінький день коштував населення кількасот жертв, гейби землетрус у Єрусалимі, горожанська війна в Мексику, або вулична революція в Австрії. Так виглядає один день у великому модерному промисловому місті, з тисячами фабрик і торговельних підприємств; з тисячами поїздів, автомобілів, „босів", кораблів; з міліонами людий, з другими міліонами гостий. За нещасте в такому людському муравлиску не тяжко. Нещасте в такому місті се його хліб щоденний. Без нього воно немовби жити не могло.

І в подібний спосіб представляється життя в кождому більшому місті Америки, і так воно представляється нераз у менчих містах, а часто то ще й гірше. Нещасні випадки стали неминучою появою. І тому то нігде в світі обезпечення родини на случай смерти або каліцтва батька-хлібодавця не дійшло до такого степеня розвою, що в Америці.

В ПАМЯТЬ ЗАМЕНГОФА, ТВОРЦЯ ЕСПЕРАНТА

Від довгих століть ріжні люде працювали над тим, щоби створити міжнародну мову, одну для всіх людий світа. Богато було ріжних проєктів, але один з них здобув собі право горожанства в цілім культурнім світі. Є ним **Есперанто**, яке святкує сього року сороклітний ювилей свого істновання.

Подаю як Литовець до „Свободи" (яку часто читаю) отті замітки з того зглядy, що хочу висвітлити особу творця Есперанта, якого присвоюють собі Поляки, наші спільні „приятелі".

В 1887 році оголосив у Варшаві по довгих дослідах д-р Людвик Заменгоф свій: Lingvo Internacia — Міжнародна Мова, укриваючи своє правдиве імя під псевдонімом: Doktoro Esperanto. З часом ота міжнародна мова дістала назву Есперанта, від імени отсего анонімного автора.

Навіть колишні завзяті вороги Есперанта признають йому тепер велику будучність. А такий консервативний Американин як др. Візітелі, автор великого англійського словаря пише: Світ став вже одною великою міжнародною родиною, вже дійсно потреба міжнародної мови.

Инша річ чи тою міжнародною мовою стане Есперанто. Я думаю, що так, бо Есперанто скомбіноване дуже просто, а до того стало вже популярним і має міліони приклонників та велику літературу. Його приняли за міжнародну мову: Міжнародний Червоний Хрест, Міжнародна Унія Міжнародних Товариств, богато французьких і італійських наукових організацій, Міжнародний Союз Жінок для виборення жіночої рівноправности, Міжнародне Бюро Мира, Міжнародне Бюро Праці, Світова Ліга Жінок, Міжнародна Ліга Католицької Молоді, Союз Християнської Молоді, Міжнародне Бюро Масонів і т. д.

Ото тепер, коли Есперанто набирає значіння в світі, коли стає дійсно міжнародною мовою, зголошуються по него Поляки і оголошують, що це твір польського ума і польської культури, зазначуючи, що др. Заменгоф був Поляком. А все те документують головно тим, що книжка Заменгофа вийшла у Варшаві.

Не входжу в те, до якої раси належав др. Заменгоф, творець Есперанта, але тільки піднесу те, що він сам говорив в 1907 році в Лондоні в Гилдгалі підчас Міжнародного Конгресу Есперантистів. В присутности около 3000 делегатів, що зїхалися з всіх кінців світа, виголосив він таке:

„Стоїш перед моїми очима, моя дорога Литво, моя нещаслива вітчино. Ти, яку я опустив змушений обставинами ще в молодости, а якої я ніяк й досі забути не можу. Ти, яку я так часто бачу у сні, ти, яку мені ніяка земля на світі заступити не в силі".

(Др. Людвик Заменгоф родився 15. грудня 1859 р. на Литві в місті Бялисток).

Казис Відікавсказ.

Петро Колючка.

ІДУТЬ У БІЙ...

Ідуть у бій... Жар у вочах —
Вкриває землю квіт терновий.
Горять вогні — Вогнений меч
[в руках —
Чоло красить вінок лавровий.
„Помстіть!... Помстіть!..." —
[Багріє Їхній шлях —
Скрегоче демон стоголовий —
Горять вогні!... Побідний спів
[в устах —
— Кровава слава — Хрест
[дубовий.

ЗА УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ.

Віче Народньої Організації Українців м. Львова.

В суботу, 18. червня, в 6. год. вечером відбулося у великій салі Народнього Дому грандіозне віче в справі українського приватного і державного шкільництва на всіх українських землях під Польщею і у Львові. Віче скликала рухлива національна Організація Українців м. Львова. Відкрив його коротколо промовою теперішній голова організації Амброз Березовський. Обширний і основний реферат про українське шкільництво та весь процес його систематичної польонізації польськими урядовими чинниками виголосив головний секретар Українського Національно-Демократичного Обєднання Володимир Целевич, якому присутній на салі комісар поліції Бехметюк не дав змоги реферату скінчити. З черги промовляв витаний грімкими і не вгаваючими оплесками голова Української Парляментарної Репрезентації і член Ц. К. Національного Обєднання пос. Хруцький Сергій. Крім того промовляли І. Гарасимович, Д. Ерстенюк, К. Малицька, М. Спілик і А. Добрянський. Віче приняло цілий ряд резолюцій, між иншими запропоновану К. Малицькою резолюцію протесту проти недопускання польською шкільною владою учительства з українських приватних шкіл до кваліфікаційних іспитів і візвано весь український загал до боротьби з надуживтями в тому напрямі. Крім того візвано все громадянство Львова, зокремаж батьків української дітвори, до систематичної і витривалої боротьби з явними тенденціями львівської міської шкільної влади польонізувати одиноку українську школу ім. Шашкевича у Львові. Віче запротестувало проти теперішньої обурюючої політики шкільної влади відносно цієї школи, де на всіх 16 учителів є аж 9 Поляків, між якими є польскі шовіністи і донощики. Далі приняло віче резолюцію з домаганням негайного заснування у Львові українського університету і політехніки. Далі візвало всіх батьків дітвори шкільного віку, щоби своїх дітей посилали до українських шкіл, пятнуючи всіх невиконуючих того національного обовязку і посилаючих дітей до польських шкіл — національними відступниками. Дуже поважні і річеві наради закінчилися в год. 9. вечером. Вічем проводив вміло Амброз Березовський, а в президії засідали: Михайло Стефанівський і др. Любомир Макарушка. Секретарювали студенти Роман Зубик і Степан Охримович.

АФОРИЗМИ ВЕНЯМИНА ФРАНКЛИНА.

Венямин Франклин, що втішався серед земляків такою великою популярністю, завдячував її м. і. також календареві „Пур Річардс Альманак", який видавав богато років. У цьому „Альманаці" були теж Франклинові афоризми, які може найшов то тут то там, або й сам видумав. Ці золоті гадки ще й нині не втратили на вартости, хоч вони вже мають майже 200 літ.

Ми не є такі вразливі на найбільше здоровля, як на наймеьшу недугу.

Риби і відвідини смердять до трьох днів.

Ніодин чоловік не проповідує ліпше від мурашки, а вона нічого не говорить.

Отвори обоє очей, заки оженишся, — але потім мусиш примкнути їх до половини.

Лінощі мандрують так помаленьки, що їх перегонить біда.

Любов, кашель і дим не дадуться добре скрити.

Хто є мудрий? Той хто вчиться від кождого. Хто є могучий? Той, хто вміє заволодіти над самим собою. Хто богатий? Той, хто вдоволений. Хтож це? — Ніхто!

Язик мягкий і без костей, але не один його удар зломив людині хребет.

Доки ми робимо добре, жертвуємо.

Девять із десятьох людей є самовбивниками.

Гнів огріває комин, а перегріває печ.

Хто не всилі укрити своєї мудрости, цей дурень.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

„Верх" — Вашу допись треба було розділити на дві, бо Ви писали в одній частині дописі про одну справу, а в другій частині, про другу, зовсім з першою не звязану. Якби Ви були обробили наперед першу думку, а відтак в осібній дописи другу, то вийшлиби були дві гарні дописи. Через те, що Ви думали в одній справі про дві справи, та пробували звязати їх силою до купи, вийшла одна слаба допись. Будуть поміщені обі.

І. Д. — Ваша допись не буде поміщена. Що американська газета подає вістку про Галичину та при тій нагоді вживає польської статистики, се сумне, але не нове. Подібні витинки з других газет, походячі з того самого жерела, прислали у редакцію наші читачі з других місцевостий. Тільки що ніхто не взивав якихсь безіменних інтелігентів, щоби вони пішли до редакції та справили сю інформацію. Се зробили доперва Ви. Чомуж Ви, замісць писати нарікание до української газети, самі не пішли в американську газету та не розповіли, що Ви походите з тої Галичини, що Ви знаєте, що назви Рутенція тепер народ на своє означенне не вживає, що такого старого коронного краю Галичини, який був під Австрією вже тепер нема та що й він був штучно злипкою двох до себе не належачих цілостий, і таке инче? Якби Ви були се зробили, то може редакція американської газети булаби се помістила. Попробувати не пошкодилоби. Корона від того з голови не спаде. А зрештою, якби навіть була корона, і справді впала... Чи не вартоби попробувати навіть за ціну сеї корони?

„Юніоніст" — Міжнародна Федерація Промислових Юній подає число зорганізованих робітників: в Австрії 1,049,949; в Німеччині 7,187,251; в Англії 4,369,893; в Канаді 152,000; в Румунії коло 36,000; в Югославії 66,166; в Чехії 388,294; в Польщі 369,991. До згаданої Федерації належали при кінці 1923. року 16,528,072 робітників. Від того часу зайшло мало змін.

Дмитро Тягнигоре.

НА ВІДПУСТІ.

Микола Коцюбченко страшно не любив злодіїв.

— Видно, десь мали злодії вам добре залляти сала за шкіру, коли ви їх так не любите, — сказав я раз до Миколи.

— О, залляли прокляті, але й я їм відплачевся добре.

— То цікаво, Миколо. Розкажіть, будь ласка, як то було, — попросив я.

— Гаразд, — каже Микола. Закурив люльку і почав:

— Було то вже давненько. Надумав я з кумом Петром Заваденком піти на відпуст до Київа, до Лаври святої, от-же так і зробили. Зібрались і гайда піхотою в дорогу. А дорога не близенька. Від нашого села рахують люде навпростець сімдесять пять верстов. По дорозі здибали людей з других сіл, що також ішли на відпуст, тож і веселійше було іти. Не помічали, як верству за верствою минали.

— На другий день вранці і золоті верхи київських церков побачили. На восьму годину і в Лавру ввійшли. Трохи спочили і пішли в Успенську церкву. А там красно, красно, неначе на небі; образи сіяють золотом, сріблом, дорогими каміннями, мощі святих угодників стоять, так і хочеться молитися, забуває чоловік за все мирське.

— Скоро і Служба Божа розпочалась. Правив сам владика-митрополит з двома єпископами. А що архимандритів, єромонахів, єродіяконів, то й не порахувати. Півчі співають, аж душа радується.

— Кінчалась Служба Божа, почали підходити під благословення до митрополита. Народу сила. Пруть наперед, аж кости тріщать. Пробився якось і я, прийняв благословення і вийшов в бічні двері проти трапезної церкви, коли се лапнув під паху по шапку, а її нема. Овва, гадаю собі, десь певно випала. Вернувся я, дивлюсь, — нема ніде. Біда. Вийшов я, знов мацнув до кишені, а то і калитки з грішми нема. Така робота!

— То се ви, голубчики, так мене обрихтували в святім місці? — Такий жаль мене огорнув, що мало не плачу. Жалко нової шапки, а ще більше жаль грошей. Цілих шість карбованців було, а се на ті часи для бідного чоловіка велика сума. Але що-ж робити? Так видно судилось. Треба відшукати кума Петра тай позичити у него зо два рублі.

— Іду і розглядаюсь довкола за кумом. Наглядів його коло керниці, недалеко церкви. Стоїть зігнувшись і щось мацає і мацає рукою в кишені. Гай, гай, міркую я, чи не обробили і його сердешного? Підходжу і питаю:

— „Що шукаєте, куме?"

— „Ох, лишенько мое, — відповідає він, — вкрали бузувіри гроші".

— „От такої, — кажу, — та й у мене вкрали".

— Кум видивився на мене.

— „Та й що-ж, тепер будемо робити?" — питає.

— „А я знаю що? А хоч шапку вам лишили?" — питаю.

— „Ой горенько мое! — заверещав кум, — я й забув про шапку. Нема".

— Кому-ж тут що казати? Шукай вітра в полі. Сіли ми на лавочці і неабияк зажурились. Гадали купити дарунків дітям, знайомим, побути два-три дні, а воно он як вийшло; добре що хоч харчів може вистане на два дні.

— Нічого не вдієш, оповіли монахам, може що вони поможуть. Дали нам побідати і кажуть, що там майже всякого дня такі случаї бувають. Як саме найбільший натиск, тоді злодії нишпорять по кишенях.

— „Ходім, — кажу, — куме, до дому, доки ще маємо трохи харчів".

— „Та ходім, — відповідає кум. — Бодай їх Пан-Біг скарав за нашу кривду".

— Ото помолились ми, зітхнули тяженько і подались домів. Куди прийдемо в село, вітають огортає, без шапок іти, люде зглядаються. Кажу вам, що натерпілись ми не мало.

— Прийшли до дому, діти біжать зустрічати, кричать:

— „А що, принесли образків, хрестиків, дукачиків, коників, перстенець, намистечко?

— Ми нудьгу в серці принесли. Оповідаємо, що сталось, а люде, знаєте, як люде, раді пригоді, щоб трохи язик почихати. Одні кажуть: „Негідні були до святині зайти, тай Господь покарав". А стара Параска, бодай їй той язичок всох, ще казку придумала: „Не віртє, людоньки, — каже, — Хтоб там лакомився на таку дрібницю? Вони певно і Київа не бачили, а десь в сусіднім селі пиячили, пропили всьо, тай вернули й оповідають небилиці. Може ще й обтаратали їх там добре"?

— Довідався я про се, бо то, знаєте, в селі також є ходячі телефони, і ще гірша туга мене огорнула. Не можу ні їсти ні спати, аж зчорнів. А Параска, як найнялась, дорізує мене. „А що? Я не казала, — шепче сусідам, — що його мали добре побити? Може й печінки відбили".

— Не міг я вже довше терпіти і надумав піти знов до Київа, щоб відшукати гроші і шапку. Але як? Треба і собі братися на способи. Пошив я нову калитку, вложив в неї кільканайцять зелізних кружечків, нарізав спору купу паперу під кольор грошей, також вложив до калитки і приладив до неї десять тонесенських голок, вістрями до гори неначе у їжака. Коли всьо було готове, позичив собі два карбованці, взяв харчів і подався в дорогу. Кликав кума Петра, але той не хотів іти, відраджував і мене: „Не йдіть, куме, бо ще й свитки позбудетеся".

— Знов стрінув я по дорозі прочан і з ними доплентався до Київа в суботу вечером. Переночував в нічліжні, а рано, як ще було мало людей, пішов до церкви, в печери, молитися Богу. А як почали дзвонити на Службу Божу, я став недалеко церкви, розширмувив калитку і неначе гроші рахую. Се для того роблю, щоб злодії звернули на мене увагу. Бо вони так і наглядають за тим. Вложив калитку до кишені, та так, щоб голки були до гори і ввійшов до церкви.

— Кінчилася Служба Божа. Пішли до благословення. Саме та пора, що злодії орудують; сунусь і я, голову задер, а руку тримаю на поготові і надслухаю. Злодії, видно, слідили за мною, та лишень поганець встромив руку в кишеню, а мої голки так і впилися в пальці. Він йойкнув, шарпнув руку, а я його лап, та з церкви. Він сюди, туди. Ну, ні, брешеш, не вирвешся від мене. Веду його, а сам аж трясуся. Вивів за ворота, а там як затоплю його в лице раз, другий, щоб забити трохи памороки, бо лихо його знає, що він думає, і питаю: „Де моя калитка з грішми і шапка та кума Петра гроші і шапка?"

— „Пустіть мене, — почав проситися, — я не знаю. Нас богато, може то хто другий. Я вам десять карбованців дам".

— „Ні голубе, — кажу, — се буде инакше".

— А тут дивлюсь і поліцай підходить.

— „В чім діло?" — питає.

Я й почав оповідати як іщо.

— „Харашо, — каже поліцай, — пойдьом в поліцію".

— Прийшли ми. Вийшов начальник. Я йому всьо оповів, показав калитку з голками.

— „Молодець! — каже начальник, — зараз ми довідаємось про всьо".

— Почав питати того злодія. Він спершу не признавався, але поліцаї, як вчислили йому кільканайцять канчуків, та й я так ще дав два мордачі, ото він і видав своїх товаришів. Найшли, коло него кілька гаманців з грішми і грошей в боковій кишені цілу купу. А за годину часу поліцаї привели ще чотирох його товаришів та витрусили й у них гроші.

— Закликав мене начальник і питає:

— „Скільки у тебе вкрали грошей?" А я кажу: „Дванацять карбованців". Думаю собі: Нехай половина вернеться за дорогу та ще й шапку за три карбованця, — також накинув карбованця, — бо моя коштувала лиш два. „Та ще, ваше високоблагородіє, — кажу, — і у мого кума Петра тоді-ж таксамо забрали десять карбованців і шапку за три карбованці.

— „Харашо, — каже начальник, — маєш пятнацять карбованців. А се даю тобі двацять пять карбованців нагороди за викриття злодіїв, а твому куму мови гроші вишлемо через поліцію".

— Я не тямив, що зі мною робиться, від радости.

— „Дякую вам, ваше високоблагородіє". А начальник, гарний якийсь чоловік, усміхнувся і каже:

— „Можеш іти, та ховай добре гроші, щоб знов не вкрали.

— Сховав я гроші в шапку, бо вже-ж таки шапки з голови не здійме, тай шапка у мене була старенька. Вернув до Лаври, дав на Службу Божу, обділив убогих, накупив ріжної всячини, для жінки, для дітей і подався на Подідля, де ріжний дешевий крам продають. Ходжу поміж стільці, коли се чую, щось сіпнуло мене за кишеню. А то злодюга на голочки натрафив. Я його за руку, та в лице відразу. Тут і поліцай звився. Спитав, в чім діло і пішли ми знов на поліцію.

— Вийшов начальник, я оповів, як було, і показую свою калитку. Начальник аж заходиться, сміється з моєї вигадки. Обшукали злодія; було кілька десятків карбованців при нім. Вирахував начальник десять карбованців, дає мені і каже:

— „Се тобі нагорода за мудру вигадку, але раджу тобі зараз забиратися з міста, бо злодії як довідаються, то можуть тебе убити".

— Подякував я і зараз таки подався з Київа до дому. По дорозі завернув до свого міста, купив собі нову смушкову шапку, таку високу як дзвиниця, чоботи, жінці хустку і діточкам дечого, стрінув сусідів і з ними приїхав до дому.

— Прибіг кум Петро.

— „А що, як?" — питає.

— „Добре, — кажу, тай оповідаю всьо, як було. — І вашi, куме, гроші не пропали, скоро дістанете".

— „Дійсно, через два тижні приїхав старий поліцай до Іваньок, покликав мене і кума Петра, списав протокол і доручив Петрови пятнацять карбованців. Аж тоді доперва в селі повірили, що ми правду говорили.

— Іду я на другий день в село тай стрічаю Параску і питаю:

— „А що, вже замкнули пащеку?"

— „Ой пробачте, Миколо, отако дурниці плела і сама не знаю надщо".

— З тої пори я злодія на перехід не хотівби видіти. Хоч і не стратив я тоді в Київі, але кілько то встиду та журби натерпівся.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДЯКОУЧИТЕЛІ ІНВАЛІДАМ.

Вичитав я в „Свободі" дуже гарний заклик до бизнесменів, щоби вони допомогли будові Дому Українських Інвалідів. Гром. Лесюк зложив від себе $100 і тим дав дійсно гарний примір, за яким повинні піти другі.

Але мені тут не о бизнесменів ходить, але о наших дякоучителів, до яких і я сам належу. Я дуже був би рад побачити і їх імена між жертводавцями на таку гарну ціль. Звертаються бизнесмени до бизнесменів, то й ми, дякоучителі, повинні одні других напоминати і дбати про те, щоби наш стан був приміром і в жертвенности, особливо коли та жертвенність звернена на допомогу тим героям, що стали каліками в боротьбі з нашими національними ворогами.

Посилаючи свою дрібну жертву до Обєднання, вірю, що мої товариші не возьмуть мені за зле тих моїх слів, з якими до них звертаюся і прошу, щоби самі дали і зібрали по змозі як найбільші жертви на Дім Українських Інвалідів у Львові.

Ю. Березинський,
Централія, Па.

—o—

МОЇ УВАГИ В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В АМЕРИЦІ.

Від якогось часу розвелась в „Свободі" досить інтересна дискусія на тему української школи в Америці. Та цікаве те, чи хоч одна з наших численних громад подумала і застановилась над дійсною реформою своєї школи? Мабуть що ні, бо ми, Українці, від слів до діл дуже далекі. Кождий з нас знає, що справа школи дуже важна, як і знає те, що на сю тему можна богато говорити і писати. Не річ однак в говоренню і писанню, а річ в ділі. Богато з наших шановних громадян кривим оком дивиться на дякоучителів і кричить, що нам треба фахових, себто кваліфікованих сил. Колиб однак дані одиниці мали до вибору силу кваліфіковану і дякоучителя, то я певна, що вони вибралиб другого з них. Не говорю сего на підставі здогаду але на підставі власного досвіду. Я сама, як приїхала з краю, і оголосилася в „Свободі" як кваліфікована учителька з практикою в краю, то крім двох осіб, які запрошували мене учити приватно їх діти, ніхто більше ані словом не писнув. Наслідком такого ставлення громадянства до учительства наші учителі працюють по фабриках, а громадяни кричать, що дякоучителі не є здібні і не мають відповідних кваліфікацій учити дітей. Вкінці не знати, чому так богато нарікати на дякоучителів? Таж праця, якої вони піднялися, себто праця учительська, є дуже тяжка. І я думаю, що сю працю оцінити може тільки той, хто колинебудь в життю учив другого. Вже сама відвага дякоучителів провадити школу значить богато. Бож це одиниці, які могли ніколи й не думати, що їм прийдеться учити других. Ми добре знаємо, що вже з природи є діти ріжні і ми ділимо їх на три головні групи: 1) здібні, 2) менше здібні, 3) нездібні.

Можемо собі уявити тепер працю даної одиниці серед тих дітей, не беручи під увагу, що діти є розсіяні, свавільні, а при тім майже для всіх дітей, з малими вимками, є тут українська мова для них чужа. Дописувачі Свободи цікавляться методами, яких уживають дякоучителі. На це питання треба відповісти, що кождий учитель має свою методу, відповідну до індивідуальности своєї і своїх дітей. Наслідком цего метод в навчанню є дуже богато. Взагалі мусимо признати, що праця учительська є дуже тяжка і вона вимагає великої терпеливости і посвяти. Тому нема причини нарікати на дякоучителів, хочби навіть їх праця не все осягала свою ціль.

Зрештою не богато зробилаб на тім поли людина з великим образованнем, колиб не мала підготовання і здібностей учительських.

Я думаю, що нам треба в першу чергу заложити підповідні курси підчас вакацій, де фахові сили з учительською практикою підготовлялиби дякоучителів. Сей спосіб практикують в Польщі, де по війні був брак учителів. Дівчина, чи хлопець, маючи заледви кілька кляс виділових, ішли на посаду учительську, відтак підчас вакацій ішли на курси і в сей спосіб по кількох літах ставали правильними учителями. Тому і ми, замісць дорікати дякоучителям, даймо їм змогу приготовитися на учителів.

Вкінци варта порушити ще одну справу, яка також не є малої ваги. Іменно: У нас можна запримітити більшу охоту і довіре до учителя мущини ніж до учительки жінки. У Американців та инших зовсім противно. Се явище треба пояснити собі хіба фізичною силою мущини, що однак в педагогіці не має значіння. Бо не фізична сила, а ніжність виховує душу і ушляхотнює серце дитини. Зрештою жінка вже в родиннім життю мимоволі є учителькою і вона вже з того згляду скорше надається на учительку ніж мущина. Тому наші педагоги повинні взяти і це під увагу підчас роздумувань над реформою школи.

Марія Демидчук,
Бруклин, Н. Й.

—o—

ЩЕ ОДИН ГОЛОС ПРО ДЕЛЕҐАЦІЮ.

Дописий про делеґацію на Україну я не читав, кромі одної. Признаюся, що навіть самі заголовки дописий мене іритували.

Чому?

Бо як можна хапатись за делеґацію, не покінчивши так важних справ, як церква і школа. То раз, а друге, її цілком не треба, бо ми всі знаємо, що Україна є, де вона є, і яка вона є.

Але одну допись, присилувавши себе, таки прочитав і знайшов там, що така делеґація булаб коштувала не більше не менше, але аж десять тисяч долярів.

Я засадничо проти висилання делеґації на Україну, але за те годжусь, щоби гроші таки дати. Але на що, кому і кілько?

Пяту часть з того, т. є. дві тисячі офірувати тому письменникови, котрий найкраще напише книжку (від 100—200 сторін), а в ній описаноби хруня на високім становиску.

Франко і другі письменники описали хруня-простолюдина, невченого, що за пятку і дреглі віддав голос при виборах на польського кандидата в посли. Але ніхто дотепер не описав докладно хруня-ученого, що за почесні високі уряди, масні посади і мітри по фарисейськи удає патріота в менше важних справах, а в найважнійших і жизненних справах продає нарід Полякам. Хто більше шкоди натворить: простолюдин-хрунь, чи учений-хрунь?

Бо нема другого народа здається на світі, щоби в него так „гарні" процвитало хрунівство, як посеред нашого. Доти не поступимо вперед, доки не викорінимо його споміж себе. Якби така книжка потрафила викорінити лише 25% нашого хрунівства, то вона вартувалаб для народу міліони.

Василь Козакевич.

РЕВОЛЮЦІЙНА ХРОНІКА.

На протязі місяця травня с. р. були ріжні випадки, які „велика преса" польської тюрми народів промовчувала. Деякі з них таки дісталися до відома загалу. От н. пр. саботажі польських залізниць на поневоленій Польщею Західній Білоруси. Між Барановичами а Жеребелівкою підложив хтось вибуховий матеріял на залізнодорожних шинах і розшрубував їх. — Біля Лісної (на північ від Берестя) саботажа довела до катастрофи: три ваґони поїзду перевернулись і покалічили 1 польського старшину, 6 підстаршин і 27 жовнірів. — На Західній Україні на залізничому шляху біля Жидачева, на кілька хвилин перед приходом поїзду до Львова, завважено гарматне стрільно на шині. В останній хвилі Поляки усунули його. Кажуть, що це стрільно положив хлопець Михась Гринцишин зі Сорік і за це польські дефензивники змасакрували Михася. — В селі Ставчанах біля Львова хтось смертельно пострілив війта-хруня Василя Мерцалу. — В Самборі перевела польська поліція 15. травня ряд ревізій і арештувала кількох молодих людей, нібито за їх приналежність до української революційної орґанізації, що зробила була „замах" на війта-хруня Миколу Калакуня в Лютовисках. — В Ґравденц суджено в половині травня жовнірів 4. летунського і 59. піхотного полку за творення революційних кружків. Руцінський дістав 10 літ тюрми, Балюк, Шика, Заяць, Сологуб, Грушевський і Бубновський по 6 літ тюрми. — У Львові в тюрмі при вул. Баторія і в тюрмі в Стрию устроїли вязнені українські студенти голодівку, домагаючись приміщення в спільних келіях, поправи харчу і допущення книжок та часописів. Львівські студенти сидять нібито в звязку з убийством Собінського, а стрийських обвинувачують — як звичайно — в приналежности до тайних, противдержавних „вивротово-комуністичних орґанізацій".

Р. Купчинський.

СВЯТО СТРІЛЕЦЬКОЇ МОГИЛИ.

Дванацять літ минуло, як У. С. С. спинились на стоянках у подільському селі Вівсю. Одної дощевої днини прийшов наказ виступити до бою з Москалями, які, перейшовши ріку Стрипу, перли на захід.

Ранком виступили Стрільці з села і заразже почали бій. В першій сутичці впав підхорунжий Берегуляк і трох рядовиків. Їх привезено назад у Вівся і тут насеред села поховано.

УСС. пішли з Вівся до Соснова, а звідсіля то назад то наперед по цілій Галичині і Великій Україні. Вівся осталося само з чотирма стрілецькими могилами на майдані...

Не забуло село за них, не дало затоптати їх. Хоч вигоріло в один час, хоч ґранати зрили землю як плугом, хоч по могилках пройшли тисячі Німців, Мадярів, Москалів... Село пильно стерегло памятки по Стрільцях. Відновляло, підсипало гроби, ставило щораз нові хрести, нові написи, а рік річно на Зелені Свята вбирало їх у вінки з подільських квітів, між якими світилася брилянтом неодна щира сльоза.

Та цього ще за мало було для села. Відбудувавши свої житла, подумали і над вічним житлом чотирох Усусусів, що в дощеву днину 1915 року спочили на їхнім майдані. Цього року 13. червня відбулося посвячення збірної могили, що заразом стала памятковим курганом.

Нас шістьох, з неструдженим о. прал. Куницьким на чолі, виїхало зі Львова на те Свято. До Бережан залізницею, а звідсіля підводами до Вівся. В Бережанах приняв нас під свою опіку один з орґанізаторів вівсянського свята і уроженець Вівся, др. Бемко.

Ранним ранком виїхали ми за Золоту Липу. З нами „Бережанський Боян", якого жіночий хор визначається не тільки гарними голосами...

До Вівся три милі. В літню спеку проїхати їх це вічність. Але нам проминув той час незамітно. Не тільки завдяки молоденьким членам „Бережанського Бояна", що співали цілу дорогу, але й старим споминам, що пригадували нам кожний лісок, кожний горбок чи долинку. Адже все те місця, куди ми ходили ще в 1915 і 16 році. Лисоня, Жовнівка, Шибалин, Потутори... Один другому пригадуємо, сперечаємось, усталюємо. Тут обози, тут артилерія, там перша лінія, звідси підійшов запасний курінь. Балачкам немає кінця, хоч сонце приском сипле на спину, хоч порох забиває горло.

Через Козову до Вівся. Вже здалека видно, що у Вівсю нині свято. На вступі до села товпи народу, на будинках ліс синьожовтих хоругвок.

О. пралата Куницького (і нас попри нього) витає музика. Стрункі ряди Луговиків проходять парадним маршем і все плине в сторону могили. Біля церкви уставляється похід. Заки він буде готовий, є час побігти на свою стоянку, зперед 12 літ. Чи живі, чи здорові давні господарі мої, яких все згадую як рідних, бо не були гірші для мене від рідні.

Заходжу в хату і стрічаюся око в око з господинею. Станула, подивилась уважно і на радощах скрикнула моє імя. Радий і я невимовно. Всеж таки не забули мене, всеж таки пізнали, хоч по 12 літах ні сліду з молоденького хлопця, яким я був тоді. — Запитам немає кінця. Всіх господиня памятає, не тільки тих, які в неї мешкали.

— А підхор. Клим? — Не живе.

— А о. курат Шшепюрський. — Живе і згадує вас нераз.

— А Мойсеович? — Помер...

— А Теліщак? — Помер...

А цей, а той, а тамтой — всіх згадує.

В хату находять і сусіди. Кожний пізнає, кожний радіє, кожний за когось питається. Скажеш, що згинув чи помер — зітхання, а то й сльоза блисне в оці. — Добрі, кохані вівсянські люди! Та чи тільки вівсянські? Вірю, що в кожному селі, де довше пробули Стрільці, так само булоб. Адже не тільки кривди не робили, але й помагали людям!

Господаря, доброго мойого знайомого Лавра вже нема в живих. — Який був добрий і тихий, така й його смерть була — каже господиня.

В хату входить другий її чоловік „Американ" і відразу починає пояснити мені, чому ми війну програли і повчає, як треба було робити. Хвильку вдаю, що слухаю, але серце моє вже сховалося, хоч „Американ" хвалиться, що „сімома язиками говорить ліпше як своїм". Виходжу знову перед церкву. Там уже похід готовий.

Вінці, вінці, вінці. І зі степових квітів, і з подільського збіжа і з колючих дротів. Останні найкращі. Один величезний зі Соснова, де Стрільці стільки того дроту намотали. Дротяні вінці несуть старші вже господарі. Це все учасники Визвольної Війни. Так постановили села, що тільки їм та честь належиться.

Дванацять священиків на чолі з о. прал. Куницьким і о. дек. Сандецьким провадять похід під могилу. Три хори, дві орхестри... Могила в формі стятої піраміди: висока й обємиста. На горі камінний хрест. Все вбране в зелень, ленти і хоругвки.

По сходах виходять на могилу священики, львівська делеґація і декілька визначніших гостей. Довкруги могили почетна сторожа Лугів і Соколів з усіх дооколичних сіл. А за ними кількатисячна маса народу, що зійшлася з процесіями на велике свято Вівся. Над ними ліс хоругов і прапорців синьожовтих. Сівана Служба Божа. Проводить о. пралат Куницький, асистують усі присутні духовники. Три хори співають на переміну. Найкращий з них мішаний хор зі Слободи Золотої. Після Служби Божої промови... Перший говорить о. Куницький. На високій могилі з хрестом у руці, на тлі бездонної синяви літнього неба панує голосом над цілим майданом. По нім промовляє Лев Лепкий, делеґат від Т-ва „Охорони Могил". З пушки, привезеної зі Львова, сипле на курган землю з гробу „Невідомого Українського Вояка". А по Лепкім говорить др. Стецюк від Підгаєччини, др. Бемко від Бережанщини, п. Сагайдачний, п. Добрянський і невідомого назвища селяни — від бувших УСС.

Біля першої години в полудні скінчилося свято посвячення „Стрілецької Могили". Після цього всі рушили в сторону села, де красується новий будинок кооперативи. В ньому і читальня і театральна саля. Виставлено цей будинок завдяки жертвенности еміґрантів-Американців з Вівся, які прислали на ту ціль 1700 долярів. Один з них вернув саме з Америки і підчас приняття для гостей забирав слово. По його словам вівсянські Американці прислали тому так мало (!?), бо доходили до них вісти, що в Галичині нічого не робиться, що тут тільки гризня та колотнеча та що інтеліґенція не йде разом зі селом. Нині мав він нагоду переконатись, що це все неправда і як тільки верне назад в Америку, розкаже те своїм землякам.

Після перекуски в кооперативі всі гості пішли на фестин на площу, яка вже заповнилася тисячами народу. До пізного вечера святкувало Вівся своє велике свято, найбільше від часу і до часу Свято Свободи.

Завдяки праці громадян Вівся, а спеціяльно їх начальника громади, зискало собі незнане досі село славу в цілім краю. Вірмо, що за їх прикладом підуть і інші села, де поховані українські вояки, щоби кургани, висипані над героями, були свідками минулого, дорадниками теперішнього і дороговказами майбутнього.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ГЕМТРЕМК, МИШ.

Примірне весілля.

Дня 25-го червня с. р. відбулося вінчання т. Ів. Хлопана з панною Евгенією Жижецькою в укр. гр. кат. церкві Непорочного Зачаття Преч. Діви Марії.

Забава весільна відбулася в домі родичів молодого.

Гостювали самі близші знакомі та члени Тов. „Просвіта".

Забава провадилася в дуже взірцевий спосіб. Відспівано кілька укр. пісень під проводом проф. Басси, та сказано кілька принагідних промов.

За подданием гадки п-ні Яремчукової та на зазив п. Д-ра Кібзея зложили слідуючі на Рідну Школу в Галичині:

По $5.00: Др. А. Кібзей, Адв. О. Чарновський; Маєрчак $2.00; по $1.00: проф. Басса, п-ні Яремчукова, Н. Небоженко, Стратуляк, В. Палій, п-ні Гулей, Ів. Комас, п-ні Жижецька, В. Хлопан, М. Крук, Ст. Булаковський, Ів. і Евгенія Хлопан, Ант. Назарук; М. Рихлівський 50 ц.

Разом $25.50 (Рідна Школа).

На інвалідів в старім краю зложили слідуючі:

По $2.00: Др. А. Т. Кібзей, Адв. О. Чарновський; Ал. Штик $1.00.

Разом $5.00 (Інваліди).

І. К.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

З весілля на Рідну Школу.

Українці в Вунсакет не забувають при ніякій нагоді за рідний край. На весільній забаві в гром. Івана Затонського рішили зібрати жертву на Рідну Школу. Збіркою занялись: Яким Шаравара і С. Сагайдак.

Жертвували слідуючі:

По $2.00: І. Марчук, І. Затонський, М. Скибінський; по $1.00: Д. Риміник, Я. Шаравара, М. Мазур, А. Шосць, І. Чорний, П. Савечка, М. Карась, Т. Пригода, С. Сагайдак, І. Косик, І. Борин, О. Рогожинський; по 50 ц.: С. Романович, І. Рогожин, О. Червінський, І. Стрик, Г. Дубина, І. Кіцик; по 25 ц.: К. Альбрихт і Н. Н. Дрібними датками 20 ц.

Зібрано разом $21.70.

Присутні жадали, щоб вислати 10 дол. на Рідну Школу, а 10 дол. інвалідам, що й зроблено.

С. Сагайдак.

МАГОНОЙ СИТІ, ПА.

На читальню „Просвіти" в Стрілисках.

На читальню „Просвіти в Стрілисках старих зложили:

В. Самусь, член 305 від. У. Н. Союза $11.15; по $2.00: В. Миронюк, А. Варґа, А. Шушко, М. Прокопів; по $1.00: Н. Ганьдзук, І. Качмарчик, І. Годованець, Н. Батіг, М. Кичула, М. Осадчук, М. Гайдамаха, о. С. Склецкович, Н. Луговий, М. Рой; по 50 ц.: М. Тиханевич, С. Стасюк, Я. Гуменюк, І. Готра, М. Василишин.

Вислано до краю $30, а $1.65 коштувала пересилка.

За Комітет:
В. Самусь, М. Прокопів, А. Варґа.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Отсим повідомляється членів Бр. св. Василія, відділ 339, що місячні збори відбудуться в неділю, дня 24. липня о годині четвертій пополудни під ч. 610 S. American St. На сім мітинґу проситься кождого члена конечно явитись, бо є важні справи до полагодження, як примiром вибір колекторів на збирання жертв на Сиротинець У. Н. Союза і кілька инших справ, які мусять бути полагоджені. Пригадуєсь суспендованим, що коли не вирівнають своїх залеглостий, будуть виключені з У. Н. Союза і Братства. — І. Сорока, предс.; І. Біншка, кас.; О. Будай, секр.

ВОТЕРВЛІТ, Н. Й. Бр. св. О. Николая, від. 13, повідомляє всіх членів, що піврічний мітінґ відбудеться дня 24. липня, в гали церковній, зараз по Сл. Божій. На мітінґ мусить явитися кождий член, бо є важні справи. Будемо також збирати місячні вкладки, бо секретар більше гроший в гали приймати не буде. Мітінґи кождого місяця будуть відбуватись в першу неділю по 15-тім. — Василь Гаяайко, секр.

СЕЙМОР, КОНН. Відділ 18 У. Н. Союза подає всім членам сего відділу до відома, що з днем 17. липня адреса секретаря зістала змінена, бо бувший секретар зрезиґнував через те, що члени запізнялися з місячними вкладками. Нова адреса звучить: Трофим Підлипчак, 17 Third St., Seymour, Conn. Проситься всіх місцевих і позамісцевих членів згаданого відділу запамятати, що мітінґи відбуються в кожду трету неділю по першім в місяци. Хто не стоїть в Братстві, а лишень в У. Н. С., нехай принесе до галі; адреса галі відома кождому, а хто не може на галю, нехай принесе на мою адресу не пізнійше як до 25-го кождого місяця. Рівночасно прошу всіх членів, котрі належать до Союза, а будуть приносити місячну вкладку, щоби не забули повитати мене, як старого вашого секретаря, жертвою на Сиротинець. Дорогі браття, мені аж встидно, коли я читаю, як другі відділи складають жертви на Сиротинець, а деж ми? — А. Феленчак, предс.; Трофим Підлипчак, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Тов. Б. Хмельницького, від. 22, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінґ в справі статута Товариства, рівнож і місячний відбудеться в суботу вечером дня 23. липня, о год. 7-ій точно. Обовязком кождого члена прибути в так важній справі, як статут. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть наражені на непріємности. На мітінґу контрольна комісія здасть справоздання за пів року. Неявившийся член підлягає карі після статута. — Іван Кравчук, предс.; Михаїл Баглай, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Володимира, від. 162, повідомляє своїх членів, що звичайний місячний мітінґ відбудеться 24. липня в гали церковній в 1-ій годині пополудни. Проситься всіх членів прийти на сей пікнік, бо є важні справи до полагодження. — В. Баран, предс.; М. Гнатів, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 159, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться 24. липня, в гали церковній, 130 N. 7th St., зараз по Сл. Божій. На порядку нарад буде дві важні справи до полагодження. Проситься всіх членів прибути на той мітінґ; неявившийся заплатить кару. — І. Макута, предс.; М. Камінський, секр.

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

283.

Елизабет, Н. Дж.

На хрестинах у Стефана Фуртаса зложили на Сиротинець У. Н. Союза (збирав Михайло Костишин): С. Фуртас $2.00; Т. Фуртас, М. Костишин, Т. Горинь, А. Рудницький, І. Буско, О. Александрович, Г. Павлович і М. Фуртас по $1.00. — Разом $10.00.

284.

Тамс, Вест Ва.

Хвальний Заряде! — Прошу приймити від мене одну цеголку ($20) на Сиротинець-Захист при Укр. Нар. Союзі. Дай Боже, щоби Ви в короткім часі розпочали будову такої благородної інституції, якою має бути Сиротинець-Захист при У. Н. Союзі. Здоровлю Вас щиро і желаю Вам добрих успіхів. — Іван Магун, самостійний член У. Н. Помочи, Тамс, В. Ва.

285.

Товариство Запорожська Січ в Честер, Па., відділ 388. У. Н. Союза.

Хвальний Заряде! — В залученню посилаю чек на 30 долярів, які призначено на Сиротинець і Захист У. Н. Союза. Сі гроші заколядували отсі товаришки, котрі є членицями нашого відділу: П. Рубаш, К. Мiстурак, М. Каспер, С. Пастернак, М. Возняк, Г. Мишпин, С. Мелько, А. Верещак і І. Пастернак. Уряд нашого товариства складає щиру подяку названим товаришкам, як також усім тим, котрі до свого дому колядниці приняли та дали свою жертву на таку добродійну ціль, як Сиротинець У. Н. Союза. — За уряд: Г. Мисишин, голова; Й. Брингілевич, скарбник; М. Дмитриків, писар.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПЕРШИЙ КОМІТЕТ ЛЕМКІВЩИНИ.

Вже є початок роботи Тимчасового Комітету Допомоги Лемківщині. За його старанням зорганізовано місцевий Комітет в Елизабет, Н. Дж.

Мушу піднести на ганьбу і встид Лемкам в Елизабет, що дуже мало їх прийшло на збори. По кутах всі Лемки плачуть і проклинають національних лідерів, що не дбають за Лемківщину — а тут, де найшлися люде, щоби розпочати роботу для Лемківщини, Лемки на збори не прийшли. Чи нема Лемків в Елизабет?

Мені здається, що воно так є: Як збирають на Лемківщину — то Лемки кажуть, що вони Бойки, а як на Бойківщину, так тоді вони Лемки.

О, люди, так не треба робити! В той спосіб ми не поможемо Лемківщині. Не хочете робити, ані давати, так не нарікайте і не проклинайте нікого!

Та мимо цього в Елизабет, хоч при малій скількости людий, зорганізовано Місцевий Комітет, урядниками котрого вибрано слідуючих громадян:

1) Кость Качуряк, предсідатель; 2) Михайло Райхиль, місто-предсідатель; 3) Юрко Ціціла, секретар; 4) Михайло Заканич, касієр. Тамже зібрано першу збірку, яка виносить $75. Жертви зложили як слідує: Василь Левчик 25 дол.; по 10 дол.: І. Павлик, Ю. Ціціла; по 5 дол.: К. Качуряк М. Заканич, П. Ковальчик; по 2 дол.: І. Ґавловський, М. Гринишак; по 1 дол.: М. Райхиль, С. Грабар, І. Слободяник, І. Сокира, Д. Гавраняк, І. Кіценюк, І. Ґенеґа, В. Кардаш, К. Пилат, Т. Чечіль, Ю. Картичак. Разом $75.00.

Уряд Місцевого Комітету свідомо взяв на себе обовязок великого діла приєднувати як найбільше членів, старатися уладжувати балі, представлення, концерти, при чому помагати буде все Тимчасовий Головний Комітет.

Тож не відтягайтеся, люди, вписуйтесь в свій Комітет, і помагайте побороти темряву та нужду, яка опанувала нашу Лемківщину.

І всі дооколичні міста не чекайте, аж ми прийдемо до Вас і збудемо зі сну; самі збудіться. Лідери хай беруться до роботи, щоб улекшити нам організацію всіх Лемків в один Комітет на цілу Америку.

Назначуйте день зборів у себе, повідомiть нас коли, а ми радо зявимося до Вас і поможемо Вам. Нуж, краяни! Ми чекаємо! Голосіться, Джерзи Сиrі, Йонкерс, Пасейк, Картерет, весь Конетикат, Пенсилвенія та всі инші! Голосіться письменно на мою адресу:

Петро Ковальчик,
513 Hussa St.,
Linden, N. J.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Українські пресвитеріяни купили церковний будинок.

В понеділок, дня 17. липня, українська пресвитерська громада перебрала в посідання церковний будинок враз з парохіяльним домом під ч. 47 Бікон стр. Се церковне майно вартости $50.000 відкупили українські пресвитеріяни від місцевої пресвитерії, яка побудувала була церковний будинок для місії між Українцями в Нюарку в тім порозумінню, що громада зможе його відкупити на свою власність, коли буде в силі се зробити. Се перша українська пресвитерська церква в світі; зорганізована вона 18 років тому.

Др. Д. В. Лоск, представник пресвитерії передав церковному комітетові „дід" і з тою хвилею громада стала господарем у своїй хаті.